

NOI DIRECȚII ÎN CERCETAREA SOCIAL-POLITICĂ

Eveniment de dimensiuni istorice în viața partidului și a poporului nostru, Congresul al XIII-lea al Partidului a realizat o analiză profundă, de adîncă rigoare științifică, a realităților României contemporane, făcînd bilanțul îndeplinirilor din cele patru decenii de muncă susținută a poporului român condus de partid, a stabilit și a adoptat documentele programatice privitoare la dezvoltarea economico-socială și cultural-spirituală a patriei în cincinalul 1986—1990 și orientările de perspectivă pînă la sfîrșitul acestui secol.

Date fiind dimensiunile și complexitatea obiectivelor și programelor dezvoltării economico-sociale viitoare a țării noastre, lucrările și documentele adoptate de Congres acordă o importanță hotărîtoare științei și cercetării științifice ca factor esențial al progresului material și spiritual al societății noastre socialiste.

Referindu-se la premisele majore ale îndeplinirii obiectivului fundamental al actualei etape de dezvoltare a societății românești, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, preciza în Raportul prezentat la cel de-al XIII-lea Congres al partidului: „În realizarea programului de dezvoltare economico-socială în cincinalul viitor, un rol de importanță deosebită îl au cercetarea științifică, introducerea cu rapiditate și fermitate în producție a rezultatelor cercetării, a noilor cuceriri ale științei și tehnicii moderne”.

În acest context, documentele programatice ale Congresului, stabilind un program unitar de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducere a progresului tehnic, conturează un ansamblu coerent și mobilizator de obiective și sarcini pentru cercetarea din domeniul științelor sociale și politice, ca parte integrantă a efortului de trecere la o nouă etapă, superioară, a realizării Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a patriei noastre spre comunism.

Descifrarea noilor direcții și sarcini ale cercetării în domeniul științelor socio-umane se impune a fi realizată pe baza luării în considerare a sistemului de valori, normelor, cerințelor și așteptărilor care decurg din natura și particularitățile sistemului social în cadrul căruia ele există și se dezvoltă.

În cazul nostru, determinarea noilor sarcini ale științelor sociale, trebuie să fie făcută din perspectiva unui sistem social socialist, cu o economie planificată, un sistem politic specific, aflat într-o etapă determinată a evoluției sale, pe calea civilizației socialiste și comuniste, deci, din perspectiva unei construcții istorice deliberate, suscitată din interior, voită și îndeplinită de toate forțele active ale națiunii, în condițiile luării în considerare a contextului internațional al dezvoltării. În mod firesc, o

asemenea construcție nu poate fi concepută în afara științei, a cunoașterii legităților obiective ce guvernează dezvoltarea social-istorică și fără participarea activă a oamenilor, pe baza acestei cunoașteri și, totodată, fără utilizarea instrumentelor și mijloacelor științei.

Din acest punct de vedere, actuala etapă a evoluției societății românești este marcată de un ansamblu de dominante, între care, pe prim plan se situează :

- dezvoltarea multilaterală și echilibrată, economico-socială, politică, științifică și tehnologică, educațională și cultural-spirituală a țării, în care diferitele dimensiuni ale transformărilor sînt proiectate să se completeze și stimuleze reciproc, în vederea asigurării unei înnoiri globale și progresive a întregii societăți ;
- trecerea de la dezvoltarea extensivă la promovarea fermă și accentuarea dezvoltării intensive, cu accent marcat pe factorii calitativi ai dezvoltării, prin modernizarea în continuare a structurilor de producție, ridicarea nivelului tehnic și calitativ al produselor, sporirea productivității muncii, accentuarea specializării și integrării producției, creșterea substanțială a eficienței economico-sociale în toate ramurile și sectoarele de activitate ;
- valorificarea la nivel maxim a resurselor proprii ;
- asigurarea unui raport optim între industrie și agricultură, dezvoltarea armonioasă și echilibrată a tuturor ramurilor economiei naționale ;
- dezvoltarea intensivă a industriei și agriculturii, promovarea prioritară a ramurilor și subramurilor industriale de înaltă productivitate, creșterea contribuției agriculturii la formarea venitului național la progresele generale ale societății românești ;
- intensificarea puternică a cercetării științifice și dezvoltării tehnologice, creșterea aportului acestora la modernizarea economiei, la sporirea eficienței întregii activități economico-sociale ;
- participarea tot mai activă a țării la circuitul mondial de valori materiale, la diviziunea internațională a muncii ;
- perfecționarea și funcționarea în cele mai bune condițiuni, a noului mecanism economico-financiar menit să îmbine în mod unitar proprietatea socialistă, modul de producție socialist, cu o largă inițiativă și cointerese materială a oamenilor muncii ; așezarea întregii activități economico-sociale pe principiul autoconducerii și autogestiei ;
- consolidarea și dezvoltarea, în continuare, a proprietății socialiste, de stat și cooperatiste, ca bază trainică a socialismului și comunismului ;
- repartitia produsului social și a venitului național pe principii socialiste, de echitate și dreptate socială, în raport cu munca fiecăruia ;
- creșterea nivelului de trai și ridicarea calității vieții, a bunăstării materiale și spirituale a poporului ;
- ridicarea întregii activități de conducere și planificare a vieții economico-sociale la un nivel superior ; întărirea democrației socialiste, asigurarea participării întregului popor la activitatea organismelor de conducere, asigurarea participării tuturor membrilor societății la eforturile consacrate dezvoltării, cu accent deosebit pe suscitarea, organizarea și valorificarea creativității individuale și sociale, atît în formularea opțiunilor, stabilirea strategiilor și programelor de dezvoltare, cît și în

înțelegerea și asimilarea finalităților și obiectivelor naționale, a acțiunilor ce se impun a fi întreprinse pentru realizarea obiectivelor dezvoltării economice, sociale și cultural-spirituale a țării, în prezent și în viitor.

Conferind științelor sociale și umane esențiale obiective și sarcini de viitor, tovarășul Nicolae Ceaușescu preciza în Raportul prezentat Congresului: „... pornind de la schimbările care au loc în societatea noastră, ca urmare a creșterii forțelor de producție în noua etapă de dezvoltare a patriei, precum și de la schimbările produse în viața internațională, se impune ... să intensificăm activitatea ideologică, de cercetare legată de problemele perfecționării continue a societății noastre, de înțelegerea perspectivelor dezvoltării omenirii. Trebuie acționat pentru o cit mai bună înțelegere a legilor generale ale dezvoltării, în vederea aplicării conștiente a acestora la condițiile concrete ale societății noastre. Trebuie să avem permanent în vedere că generalul se realizează întotdeauna în condiții concrete și se afirmă în forme particulare, deosebite de la o țară la alta — așa cum suma experiențelor sociale particulare se exprimă în legile generale obiective ale dezvoltării societății omenesti ... Iată de ce trebuie să acționăm permanent ... pentru aprofundarea legităților generale ale dezvoltării societății omenesti, ale progresului uman — și să le punem la baza întregii opere de edificare a socialismului și comunismului în România”.

Determinând mai concret direcțiile dezvoltării cercetării social-politice românești contemporane, tovarășa academician dr. ing. Elena Ceaușescu președintele Consiliului național pentru Știință și Tehnologie, sublinia în cuvântarea rostită la Congres că: „Și în viitor, științele sociale vor trebui să-și intensifice activitatea pentru studierea și înțelegerea legilor obiective, a modificărilor și noilor forme de acțiune a acestora în societatea socialistă și să acționeze permanent pentru folosirea acestora în concordanță cu realitățile și perspectivele dezvoltării patriei noastre”.

Pentru ca științele sociale să fie în măsură să răspundă adecvat și pertinent solicitărilor unui atât de generos și angajant program de perspectivă, să producă stocurile de cunoștințe și mijloacele de acțiune necesare pentru stăpânirea și dirijarea proceselor sociale din ce în ce mai complexe a dezvoltării economico-sociale, un ansamblu de principii fundamentale de o mai mare generalitate trebuie să orienteze și să structureze efortul de investigație din acest domeniu în actuala etapă și în perspectivă:

- realizarea de investigații care să devanșeze dezvoltarea și să contribuie la elaborarea bazei de soluții proprii pentru înfăptuirea obiectivelor și sarcinilor înscrise în planurile și programele de dezvoltare economico-socială, la nivel național, regional și local;

- promovarea și dezvoltarea susținută a cercetării teoretice, fundamentale, consacrată cunoașterii și înțelegerii esenței proceselor și fenomenelor sociale, ca un tip de cercetare ce nu are o justificare economică directă și nu este motivată de un obiectiv social anumit, dar care constituie sursa indispensabilă a cercetării aplicative și baza formării specialiștilor ce vor participa la cercetarea aplicativă și la procesele de inovație, atât în practica socială, cit. și în știința propriu-zisă;

- promovarea concomitentă a cercetării pentru dezvoltare, ca un nou tip de cercetare, având drept menire transformarea achizițiilor cer-

cetării fundamentale în concepte operaționale și în mijloace de acțiune necesare și utile activității economico-sociale, organizării și conducerii sociale;

- trecerea de la înfăptuirea spontană, la cea deliberată a cercetării științifice interdisciplinare, de la practicarea parțială, izolată a investigațiilor, la cea organizată, globală și integrală, la instituirea interdisciplinarității ca o atitudine și, mai ales, ca practică colectivă de cercetare în echipe interdisciplinare, ca formă principală de organizare și desfășurare a muncii de cercetare științifică;

- accentuarea dimensiunii prospective a cercetării;

- integrarea învățămîntului cu cercetarea științifică și producția în sensul transferului reciproc de funcții și activități, al extinderii și îmbinării organice a sarcinilor de formare, cercetare și producție, atît în unitățile de învățămînt, de cercetare științifică cit și în unitățile economice, de producție;

- întărirea și dezvoltarea raporturilor cercetării cu practica social-politică, cu factorii de decizie, atît în activitatea de organizare și conducere cit și în elaborarea și aplicarea măsurilor necesare pentru realizarea obiectivelor și programelor de acțiune adoptate.

Din aceste orientări generale decurg, în mod firesc, și prioritățile cercetării, care se structurează pe două coordonate fundamentale: în raport cu cerințele externe și așteptările formulate de societatea noastră față de științele sociale și politice; în raport cu nivelul actual și cu tendințele majore ale dezvoltării științelor sociale, ca domenii specifice ale cunoașterii umane.

Între prioritățile cercetării rezultate din documentele programatice ale partidului și din solicitările actuale ale societății noastre, care se înscriu pe prima coordonată, se situează un ansamblu de domenii și teme cum sînt:

- aprofundarea studiului legilor obiective ale dezvoltării sociale și a raportului dintre general și particular în teoria și practica socialismului;

- dialectica procesului edificării societății socialiste multilateral dezvoltate; dezvoltarea armonioasă a forțelor de producție, perfecționarea relațiilor de producție și a relațiilor sociale în general;

- perfecționarea planificării, organizării și conducerii proceselor dezvoltării, mobilizarea și valorificarea superioară a resurselor naționale, materiale și umane, în procesul dezvoltării;

- dezvoltarea și perfecționarea sistemului politic și juridic; perfecționarea bazelor democratice ale partidului, a structurii democratice a statului socialist, în condițiile instaurării unui climat general de libertate și participare;

- problema națiunilor și a rolului națiunii în etapa istorică actuală, în ansamblul societății umane; prerogativele naționale, suveranitatea și independența în epoca contemporană; locul și rolul națiunii în socialism;

- dinamica comunităților urbane și rurale; relațiile umane și formele de sociabilitate în mediul urban și rural;

- dinamica structurii sociale, demografice și familiale; problemele specifice populației feminine și de „vîrstă a treia”;

- tineretul și dezvoltarea; tineretul ca forță a progresului multilateral al țării;

— priorități și strategii educative la sfârșitul secolului XX și în primele decenii ale sec. XXI.

— sensurile și condițiile înnoirii umane în societățile contemporane și în societatea socialistă românească;

— noul umanism socialist; dialectica raportului dintre individ și societate, în prezent și în perspectivă; condiția umană în societatea socialistă;

— valori, norme și scopuri în societatea socialistă multilateral dezvoltată și perspectiva trecerii la comunism;

— raționalitatea socială; evoluția sistemului de aspirații și trebuințe în procesul dezvoltării sociale și umane; căile și modalitățile de transpunere în practică a principiilor comuniste de muncă, repartitie și viață;

— ecologia socială și calitatea vieții, interacțiunea dintre om, natură și societate în condițiile inovației științifice și tehnologice;

— modalități de cultivare și valorificare a creativității individuale și colective, ca resursă esențială a progresului economic și social;

— momente, etape și epoci în dezvoltarea istorică a poporului român; locul și rolul poporului român în istoria universală; contribuții românești la știința, tehnica, cultura și civilizația universală;

— probleme și procese social-politice fundamentale ale lumii contemporane, ale cooperării internaționale; căile afirmării unei noi ordini economice și politice internaționale; depășirea decalajelor dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare;

— dezarmarea, pacea, înțelegerea reciprocă și cooperarea dintre popoare, ca factori ai progresului istoric.

Investigațiile consacrate științelor sociale ca domenii specifice ale cunoașterii, vor trebui să se concentreze în jurul unor domenii actuale ale filosofiei, epistemologiei, sociologiei și politicii științei, cum sînt: stadiul actual și tendințele ce se manifestă astăzi în sfera raporturilor dintre științele naturii, științele tehnologice și științele social-umane; condițiile dialogului și modalitățile apropiării dintre ele; modele gnoseologice și explicative, rigoarea explicației și a demonstrației în științele naturii și în cele social-umane; problematica cumulativității, validității și relevanței teoriilor în științele sociale; criterii și modalități de evaluare a progresului cunoașterii în științele sociale și umane; sisteme de valori, obiectivitate și ideologie în cunoașterea socială; poziția ideologică și de clasă; unitatea și diversitatea gândirii și a analizei; național-internațional în „producția” științelor sociale; istoricitate-universalitate în discursul științific; înnoire și modernizare a metodologiei și a aparatului teoretico-metodologic al investigației în științele socio-umane; condițiile sporirii eficienței și valorificării sociale a cercetării; strategii de implementare a rezultatelor cercetării în practica socială; dezvoltarea și perfecționarea procesului planificării cercetării și a sistemului coordonării muncii de cercetare.

Realizarea programelor și obiectivelor stabilite de Congresul al XIII-lea al partidului în domeniul cercetării științifice este indisolubil legată de participarea activă și responsabilă a tuturor cadrelor din cercetare și, în primul rînd, a comuniștilor, la îndeplinirea politicii partidului, de munca plină de dăruire și abnegație pentru transpunerea în viață a programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și

înaștere a patriei spre comunism. De aceea, comuniștii, toți lucrătorii din domeniul cercetării științifice, au datoria de a se angaja plenar, cu toate forțele, în abordarea frontală a marilor probleme ale dezvoltării noastre sociale, dovedind, așa cum în permanență ne solicită secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, spirit novator, îndrăzneală în analiza problemelor, promovind inițiative curajoase, exprimarea deschisă a diferitelor puncte de vedere, dezbaterile și chiar controversele care, depărte de a bloca progresul cunoașterii, îl potențează.

Poate că, trăind într-o lume și o societate ale căror dimensiuni sînt generate de imperativul modelării proprii lor existente și deveniri, permanența spiritului revoluționar își găsește ariile și zonele de manifestare privilegiate în domeniul cercetării științifice. În acest domeniu, „... a face din promovarea noului un țel de viață, a urmări tendințele noi care apar în viața socială, a sesiza factorii decisivi ai dezvoltării, a le crea cîmp larg de acțiune, a milita pentru soluții într-adevăr novatoare, care să aibă în vedere evoluția în perspectivă a lucrurilor, să creeze o perspectivă clară a muncii”, după cum subliniază secretarul general al partidului, reprezintă condiția *sine qua non* a progresului și eficienței.